

195528

BESZÉLŐ KÉPEK

VETÍTETTKÉPES ELŐADÁSOK

M. sorozat, 1. szám

A SZOVJET FESTŐMŰVÉSZET

KIADJA

A NÉPMŰVELÉSI MINISZTERIUM
KÉPZŐMŰVÉSZETI OSZTÁLYA

BUDAPEST. 1950

Tudnivalók

A BESZELŐ KÉPEK, a Népművelési Minisztérium új vetítettképes előadásszövegei és filmdiapozitív-sorozatai, a népművelési előadók munkájának megkönnyítését, érdekesebbé, színesebbé, szemléletesebbé tételét kívánják szolgálni.

A BESZELŐ KÉPEK előadásszövegeit és filmdiasorozatokat vidéken az illetékes megyei Népművelési Központ, Budapest területén az NM Könyv- és Diapozitív-raktára (Budapest, VI., Rippl Rónai-u. 26.) díjtalanul kölcsönzi. Az odaszállítás költségei a kölcsönző hivatalt, a visszaszállítás költségei a kölcsönvevőt terhelik. Közérdek, hogy a szövegekönyveket és a filmdiasorozatokat felhasználásuk után azonnal visszaküldjük a kölcsönző hivatal címére. A kölcsönzött előadásszövegekért és diasorozatokért a kölcsönvevő hivatal anyagi felelősséggel tartozik. A szöveget változtatni (áthúzni, stb.) nem szabad, különösen kíméljük a filmdiasorozatokat a karcolástól.

A vetítettképes előadásokkal kapcsolatos tapasztalatok, indítványok és észrevételek közlését a Népművelési Minisztérium VI. főosztálya (Budapest, V., Kálmán-u. 7. V. em.) bárkitől köszönettel veszi.

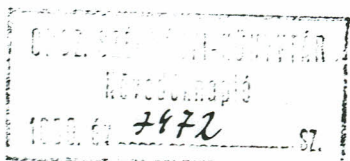
*

Az 1949—50. oktatási évadban megjelent vetítettképes előadásszövegek és filmdiasorozatok címjegyzéke a füzet borítólapjának hátsó oldalán található.

*

Ennek az előadásnak a szövegét és képanyagát a Népművelési Minisztérium Képzőművészeti osztálya állította össze.

195528

Az előadás képei:

1. *Vasziljev*: V. I. Lenin.
2. *Geraszimov Alexander Mihajlovics*: Sztálin.
3. *Jefanov*: Molotov arcképe.
4. *Modorov*: Kalinin arcképe.
5. *Joganszon*: Az Októberi Forradalom vezetői.
6. *Brodskij*: Tüntetés.
7. *Szorokin*: Popov bemutatja Makarov admirálisnak az első rádió-leadókészülékét.
8. *Korin*: Gorkij.
9. *Modorov*: Bondarenko partizán arcképe.
10. *Abdullajev*: Rahimov a Szovjetúnió hőséne arcképe.
11. *Geraszimov Szergej Vasziljevics*: A kolhoz őre.
12. *Jefanov*: Jablocskina a Szovjetúnió Sztálin-díjas népi művészéne arcképe.
13. *Geraszimov*: Moszkvin a Szovjetúnió Sztálin-díjas népi művészéne arcképe.
14. *Geraszimov*: A Sztálin-díjas Olga Lapesinszkaja arcképe.
15. *Koncsalovszkij*: Önarckép.
16. *Grabarj*: Önarckép.
17. *Jefanov*: Sztániszlavszkij.
18. *Jakovlev*: Vadászok.
19. *Geraszimov*: Érett rozs.
20. *Maskov*: Vízierőmű.
21. *Jakovlev*: Ural.
22. *Bjalinszkij Briula*: Jégzajlás után.

23. *Baksejev*: Kék tavasz.
24. *Kuprin*: Ut Bjeszáliában.
25. *Scserbakov*: Nyár Moszkva környékén.
26. *Rilov*: Lány hullámok reggel.
27. *Zimakoridze*: Diófa.
28. *Rilov*: Táj folyóval.
29. *Ribelov*: Szibériai távlat.
30. *Ribelov*: A folyón.
31. *Poljusenkó*: Zsenge őszi vetés.
32. *Romagyin*: Naplemente az utolsó őszi napon.
33. *Stranik*: Tengeri kikötő este.
34. *Krajnev*: A kikötő.
35. *Juon*: Téji hajnal.
36. *Grabarj*: Ferde sugarak.
37. *Bjelov*: Faúsztatás az Irtiszen.
38. *Tarhov*: Sztálin szülővárosa, Gori.
39. *Jejanov*: Sztálin és Molotov gyerekek között.
40. *Gricaj*: Részlet az acélhengerdeből.
41. *Deineka*: Staféta.
42. *Sejcsenkó*: A balettiskolában.
43. *Rangina*: Hegedűművésznő.
44. *Szokolov*: Szaragorszk város.
45. *Geraszimov*: Rózsák.
46. *Koncsalovszkij*: Orgonák.
47. *Maximenkó*: A föld urai.
48. *Gaponenkó*: Szoptatás a mezőn.
49. *Geraszimov*: Betakarítás.
50. *Abdullajev*: A puszta meghódítói.
51. *Abegján*: A fiú hazatérése.
52. *Hasszanova*: Turkmén költőnő arcképe.
53. *Kalnyns*: Halászhajók.
54. *Laktionov*: Levél a frontról.
55. *Grigorjev*: Családi körben.
56. *Nalbandjan*: Sztálin a Kremlben.

A szovjet festőművészet

Az előadás keretében bemutatásra kerülő képek az 1949. év október és november havában megrendezett budapesti Szovjet festőművészeti kiállítás anyagából valók.

A kiállításnak soha nem látott sikere volt, olyan nagy volt iránta az érdeklődés, hogy több, mint 300.000 dolgozó tekintette meg. Ez a kiállítás bebizonyította azt, hogy a nép mennyire fogékony a művészet iránt, az olyan művészet iránt, amely a nép problémáit fejezi ki. A csepeli WM gyár egyik esztergályosa így nyilatkozott a szovjet művészekről: „Nem értek a képekhez, de a szovjet festmények megértetik velem, hogy alkotójuk mit akar kifejezni. Minden képen az életet látom, a valóságot, a szocialista ember jelenét és jövőjét.” Ez bizonyítja a szovjet művészet élenjáró szerepét a polgári művészet hanyatlásával szemben, amely nem képes a jövőbe mutatni. A szovjet művészet ezzel szemben kitárja előttünk a fejlődés távlatát, a kommunista jövő optimizmusa árad belőle. Nagyon sok dolgozó mondta el a kiállításon, hogy azért szereti a Szovjetunió képzőművészetét, mert a szovjet festők képein a magyar munkásosztály jövőjét is látja.

A szovjet képzőművészet hosszú történelmi fejlődés eredménye, gyökerei az orosz nemzeti festészetbe nyulnak vissza. Az orosz nemzeti hagyományok továbbfolytatója, de többet jelent, mint a hagyományok egyszerű felújítását. A szovjet társadalom új művészetet teremtett meg, a szocialista-realista művészetet, amely a szocialista társadalmat építő népből nőtt ki. A bemutatásra kerülő képek alkotóinak nagy része ma élő festő, aki a

szovjet társadalom neveltje. Ezek a művészek tudatában vannak a művészet nagy nevelőhatásának, társadalomformáló erejének. Hogy elegendő tudjanak tenni annak a feladatnak, amely a szocialista társadalom építésében rájuk, „az emberi lélek mérnökeire” hárul, munkájukat éppen olyan lelkesen és alaposan végzik, mint a többi szovjet dolgozó munkások és parasztok: Az ő számukra sem kínos kötelesség a munka, hanem becsület és dicsőség dolga. Ennek megfelelően az Állam és a Párt is megbecsüli a művészek munkásságát és legkiválóbb alkotásaikat a legnagyobb kitüntetéssel, a Sztálin-díjjal jutalmazza. (A bemutatásra kerülő képek közül kettő kapott Sztálin-díjat: Laktionov: „Levél a frontról” és Szorokinnak: Popov tudóst és tálmányát bemutató festménye.)

1. A szovjet képzőművészet központi témája a dolgozó, alkotó ember. Éppen ezért fordulnak olyan nagy érdeklődéssel a szovjet művészek a nép kiváló vezetői felé, mert bennük jutnak kifejezésre a szovjet nép legnemesebb tulajdonságai. Ez a kép Lenint beszéd közben ábrázolja, a festő a nagy forradalmár jellemvonásait mesterien örökíti meg. Szinte érezzük a képből azt a lenyűgöző hatást, amellyel Lenin beszédeiben a hallgatóságát magával ragadta.

2. Geraszimov: A Szovjet Művészeti Akadémia elnöke Sztálin elvtársat a moszkvai Vörös téren ábrázolja. A festő 1932-ben találkozott először Sztálin elvtárral és ennek a találkozásnak emlékét örökítette meg, azt, ami Sztálin elvtárs jelleméből a leginkább megragadta: férfias bátorságát, közvetlenségét és a népbe vetett mély hitét.

3. Molotovnak, Sztálin egyik legjobb munkatársának arc-képe.

4. Kalinin, Lenin és Sztálin harccstársa volt, a Szovjetunió Legfőbb Tanácsának elnöke 1946-ban bekövetkezett haláláig.

5. A szovjet művészek a nép harcait és ennek a harcnak nagy eseményeit gyakran elevenítik meg képeiken. A dicsőséges Októberi Forradalom emlékét hirdeti ez a kép, amelyen a forradalom vezéreinek a Szmolnij palotában lejátszódó tanácskozását

látjuk. Középen Lenin alakja, mellette a fiatal Sztálin látható. A háttal felénk álló csizmás kéknadrágos ember nem más, mint a legendás hírű Bugyonij, aki a forradalmi kozákok vezetője volt. A tanácskozók között ott látjuk a forradalom vezérkarában magát a népet. A tükör előtt álló munkás, a telefonáló öreg paraszt, az orosz nép jellegzetes alakjai. A képen kifejezésre jut a forradalom páthosza. A matróz tekintete kifelé irányul az utca felé, ahol a forradalom harca folyik. Maga a kis csoport is érezhetően néhány percre gyűlt csak össze, hogy a legfontosabbakat megtanácskozzák és a következő percekben ki-ki a maga őrhelyén folytassa a világtörténelem legnagyobb forradalmának küzdelmét. A kép kifejezésre juttatja a forradalom vezetőinek a néppel való szoros kapcsolatát.

6. A szovjet nép történetének kiemelkedő eseménye az a lelkes tüntetés is, amely 1918-ban Pétervárott, a mai Leningrád-ban zajlott le, akkor, amikor 14 ellenséges imperialista állam tört a fiatal Szovjetunió életére. A felkelő népnek hatalmas megmozdulása űzte ki a betolakodó idegeneket az ország területéről. A nép forradalmi lendülete hatja át ezt a képet is, a dolgozók tömege mint végtelen és megállíthatatlan folyam özönlik végig a pétervári utcán.

7. A szovjet festők nemcsak a jelen, hanem a múlt nagy eseményeit is megörökítik. Szorokinnak, a Szovjetunió fiatal Sztálin-díjas művészenek képe azt a jelenetet ábrázolja, amikor a világ első rádió leadókészülékének feltalálója, Popov bemutatja találmányát Makarov admirálisnak. A szovjet művészetben a nemzeti múlt kiemelkedő eseményeit megörökítő képeknek nagy jelentőségük van a szovjet hazafiság és nemzeti öntudat ébrentartása szempontjából.

8. A szovjet művészetben nagy jelentősége van az arcképfestészetnek. Sok egyéni és csoport arcképet festenek a nép hőseiről és legkiválóbb munkásairól és művészeiről. Ez a kép Gorkijt ábrázolja, az egyik legnagyobb szovjet író, Lenin és Sztálin barátját.

9. Bondarenkó partizánnak, a Nagy Honvédő Háború hőseinek arcképe.

10. Rahimovnak, a Szovjetunió hőisének arcképe.

11. Az öreg kolhozparaszt kiváló típusa: a kolhoz öre.

12. Jablocschina, a Szovjetunió Sztálin-díjas népi színművésze.

13. Moszkvin Sztálin-díjas népi művész, az egyik legnagyobb szovjet színész.

14. Olga Lepasinszkája Sztálin-díjas művész.

15. Koncsalovszkij festő önarcképe.

16. Grabarj festő önarcképe.

17. A Sztaniszlavszkij Színészeti Akadémia növendékeinek találkozása a Zsukov Repülőakadémia növendékeivel.

Hatalmas csoportarckép, amelyen azonban minden arcot egyforma gondossággal, jellemvonásainak hű visszaadásával oldott meg a művész. Az álló alak Sztaniszlavszkij, a nemrég elhunyt kiváló rendező.

18. A szovjet emberek életteljes típusait alkotta meg Jakovlev ezekben a szibériai vadászokban.

Öntudatos boldog emberek, akik már nem érzik a kapitalista kizsákmányolás embertelenségét.

19. A szovjet művészetben nincsen öncélúság, minden egyes művészi megnyilvánulás a társadalom problémáit fejezi ki. Még a tájképekben is a dolgozó ember vagy munkájának nyoma döntő szerepet játszik.

Ez a kép a hullámzó gabonaföldeket a szovjet föld gazdagságát, a sztálini ötéves tervek eredményeit mutatja.

20. A szovjet ember nemcsak szemléli a táj szépségeit, hanem át is alakítja a természetet és erőit a többtermelés szolgálatába állítja. Maskov alkotásában hatalmas vízierőművet mutat be.

21. Az Uralt, ezt a hatalmas hegységet is meghódította a szovjet ember, vasútvonalakkal szelte át, bányákat épített, kultúrát vitt az egykor lakatlan területekre.

22. A Szovjetunió tájai az év különböző szakjaiban a természet legváltozatosabb szépségeit tárják fel.

23. Baksejev festménye, a Kék tavasz.

24. Ut Bjeszáliában.

25. Nyár Moszkva környékén.
26. Lány hullámok reggel.
27. Diófa.
28. Táj folyóval.
29. Szibériai távlat.
30. Folyópart.
31. Zsenge őszi vetés.
32. Naplemente az utolsó őszi napon.
33. Tengeri kikötő este.
34. Kikötő.
35. Téli hajnal.
36. Téli napsütés.
37. Faúsztatás az Irtisen.
38. Sztálin szülővárosa, Gori.

39. A szovjet művészet az élet valószerű közvetlen megfigyelését adja a nagy történelmi képeken és a hétköznapi eseményeit megörökítő műveken egyaránt. Ezen a képen a művész Sztálint nem mint a Szovjetunió generalisszimuszát, hanem mint nyaraló, pihenő embert ábrázolja, aki Molotovval együtt nyári szabadságát tölti Moszkva mellett. Az a szeretet, ahogy az őket körülvevő gyerekekkel foglalkoznak, kifejezi a szovjet vezetőknek a néppel való közvetlen, szoros kapcsolatát.

40. A szocialista nagyüzem munkáját ábrázolja, Gricaj festőművész képe. Nem nagy kép, az emberi alakok is kicsinyek rajta, mégis az emberi munka nagyságát fejezi ki. A szovjet munkások hozzák létre az üzemet, a gépeket, amelyekkel megkönnyítik és eredményesebbé teszik munkájukat. Ők a kép főszereplői, az öntudatos ember biztonságával és nyugalmával dolgoznak az ötéves tervek megvalósításán. A festő megfigyelte ennek a munkának minden mozzanatát és teljes hűséggel adta vissza festményén az üzemben folyó munka képét.

41. A szovjet emberek életében nagy jelentősége van a sportnak. A festőknek is kedvelt témája. A képen a Komszomol stáleta-futása látható Moszkva külvárosában.

42. A szocialista realizmus tárgyválasztásának sokrétősége nyilvánul meg a balettiskolát bemutató képen is.

43. Hegedűművész nő.

44. Szaragorszk városának utcaképe.

45. Virágcsendélet.

46. Virágcsendélet.

47. A szovjet festőművészet alkotásain élénk tárul az a változás, amelyet a társadalom életében a győzelmes szocialista forradalom jelentett. Megváltozott a Szovjetúnióban a parasztság helyzete. Erről beszél Maximenko ukrán festőnek a „Föld urai”-t bemutató képe. A kép szereplői a kolhozparasztok, akik nem rabjai többé a munkának, hanem tervszerűen, gépi erővel hajják uralmuk alá a természet erőit és akik úgy szeretik hazájukat, hogy ha kell életüket is feláldozzák a haza földjének, saját földjüknek megvédelmezéséért. A fasiszták aljas háborúja csataterévé változtatta a szovjet föld egy részét. A nagy Honvédő Háború győztes befejezése után a szovjet katona, a kolhoz elnöke, hazatér és újból kezébe veszi a kolhoz irányítását. Mellette áll a brigádvezetőnő. Mögöttük az öreg kolhozparaszt, aki hallgatja a fiatalok tanácskozását és tanácsaival segíti őket. A háttérben a széllött tank a háború pusztításának nyoma. De már ismét szántja a földet a traktor. A friss barázda új kenyér ígérete.

48. Ugyancsak a parasztság megváltozott életét látjuk a „Szoptatás a mezőn” című képen. Az aratómunkát végző anyákhoz a kolhoz napközi otthonából kocsin viszik ki a gyerekeket, annak a nagy szeretetnek a kifejezése ez, amelyben a szovjet társadalom a gyermekeket részesíti.

49. Aratás a szovjet rizsföldeken.

50. A szovjet képzőművészet jelentős részét alkotja a Szövetséges Népköztársaságok művészete. A cárizmus a nép politikai és gazdasági elnyomása mellett minden eszközzel arra törekedett, hogy visszatartsa a nép öntudatra ébredését, kultúrájának és művészetének fejlődését, elsősorban a nemzetiségi területeken. A szocialista forradalomban megváltozott ez a helyzet. A tör-

tételemben eddig soha nem tapasztalt fejlődési lehetőség nyílt meg a képzőművészetben is valamennyi szovjet nép számára.

Üzbégisztánnak a forradalom előtt semmiféle képzőművészete nem volt. Ma már fejlett képzőművészetük van, amely a szocializmus építését hirdeti. A képen ábrázolt fiatal üzbég kolhozisták a sztálini ötéves tervek végrehajtásáért, a puszta meghódításáért indulnak harcba.

51. A öreményeknek sem volt a forradalom előtt képzőművészetük. Abegján örmény festő ezen a képen a hős katonát eleveníti meg, aki végigküzdötte a Honvédő Háborút és visszatért szülőföldjére. Mellette ül apja, az üzbég kolhozparaszt, akinek mellén a Munka hőséneke kitüntetése csillog. A kép „erős” színeiben nemzeti jelleg jut kifejezésre.

52. Ugyanezek a vonások jellemzik a „Turkmén költő” arcképet, Hassanova turkmén festő alkotását.

53. Az Északi Tenger halászáiról festette képét a Lett Szovjet Szocialista Köztársaság festője, Kalnyns.

54. A szovjet festészetben a Nagy Honvédő Háborúnak éppen úgy meg van a helye, mint a Októberi Forradalomnak a polgárháborúnak és a szocialista építésnek. A Szovjet Hadsereg hősi harcának idején a festők plakátjai több millió példányban jelentek meg és a népet a Szovjet Haza megvédésére lelkesítették. A háború alatt egész sor kiállítást rendeztek a hazáját védő szovjet emberek hősiességének bemutatására.

Ebből a korszakból való Laktionov: Levél a frontról című képe. Témája mindennapos eseményt mutat be. Levél érkezett a frontról, az ajtóhoz támaszkodó sebesült katona hozta. A kislány éppen most olvassa. A többiek vidám mosolyából érezzük, hogy a levél jó hírt tartalmaz: hogy győztek megint a szovjet csapatok és közeledik a győzelem, a béke ideje.

A háború pusztításai pesszimizmust váltanak ki a polgári társadalom festőiből. A szovjet festők nagy érdeme, hogy képeik optimizmusával újabb lendületet adtak a Honvédő Háborúban küzdő katonáknak.

55. Ez a kép családi körben mutatja be a szovjet katonát, aki hazatért a frontról és a családi szeretet mint egy gyűrű veszi körül, jelképezve az egész szovjet ország szeretetét a Vörös Hadsereg iránt.

56. Büszkén tekinthet vissza multjára és hittel néz a jövő felé a szovjet társadalom. Vívmányainak elérésében kimagasló szerepe van Sztálin elvtársnak, aki úgy tekint le ezen a képen Moszkvára, mint szerető apa.

A bemutatott képek csak egy kis töredékét adják a Szovjet-unió művészetének, mégis kimondhatatlanul sokat tanulhatunk ezekből a képekből, megismerhetjük a szovjet társadalmat, a szovjet embereket, akiknek példája erőt, optimizmust ad a munkánkhoz és megerősíti hitünket saját szocialista jövőnkben.

A „Beszélő Képek“ 1949—1950. oktatási évadban megjelent előadásszövegeinek és filmdiasorozatainak címjegyzéke:

Szabad Föld Téli Esték:

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom (Sz.—1. sz.)

Képek a Szovjet kolhozok életéből (Sz.—2. sz.)

Szovjetúnió a béke őre (Sz.—3. sz.)

Sztálin élete (Sz.—4. sz.)

Moszkva felé tekint a világ (Sz.—5. sz.)

Felszabadult ország — felszabadult nép (Sz.—8. sz.)

Országos Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásár
(Sz.—9. sz.)

Természettudományi:

A csillagos ég (T.—1. sz.)

Az állattenyésztés új útjai (T.—2. sz.)

Művészeti:

A szovjet festőművészet (M—1. sz.) (Színes üvegdiapozitív.)

